Musiikista ja erilaisista äänimaailmoista

Sanna Nuutinen

”Ääni on kuultavissa olevaa mekaanista aaltoliikettä tai mainitun aaltoliikkeen kuuloelinten kautta aiheuttama kuuloaistimus tajunnassa. Ääniaalto ei etene tyhjiössä vaan tarvitsee väliaineen edetäkseen. Väliaine voi olla missä tahansa olomuodossa, kuten nesteenä, kaasuna, kiinteänä tai plasmana.”

Näin kerrotaan Äänestä Wikipedian nettisivulla. Mutta äänen voi myös tuntea, jos sitä ei kuule tai näe visuaaliseen muotoon tuotettuna.

Toisin sanoen me jokainen voimme kokea ääntä monella aistilla joko suoraan tai välineen kautta. Ääni voidaan tunnistaa ja yhdistää esimerkiksi muistoihin. Samaan aikaan ääni voidaan kuulla, nähdä ja tuntea vibraation avulla koko keholla. Itselleni musiikki on aina ollut läsnä, vaikka vaikean kuulovammani vuoksi en siitä saanut kunnolla selvää. Monipuolinen musiikki ja rytmit ovat keinoja tulkita tai ilmaista tunteiden kirjoa.

Esittelen muutamina esimerkkeinä poimintoja artikkelista, jotka kuvastavat musiikkia aiheena eri näkökulmista. Ensimmäisessä jutussa kerrottiin Oxfordin yliopistossa tehdystä tutkimuksesta musiikin vaikutuksesta makuaistin muutoksiin. Testissä kuunneltiin eri taajuisia ääniä ja samalla koehenkilöt nauttivat suklaata tai kahvia. Myös Suomessa ryhmä testasi asiaa radiopodcastissa ja totesivat, että kyllä - musiikilla oli vaikutusta! Testaajat huomioivat muutoksia mm. kermaisuuden, kitkeryyden, karvaan ja makeuden välillä.

Musiikkia käytetään hyvin paljon myös liikunnassa, luovuuden parissa ja sen avulla opitaan monenlaisia asioita. Eläkeliitto ry tuotti muutama vuosi sitten hankkeen TunneMusiikki, jonka yhteistyötoimijoina olivat Kuuloliitto ja Näkövammaistenliitto. Hankkeesta kertovassa artikkelissa kerrotaan, että musiikki on tärkeä osa myös ikäihmisten arkea aistivamman aiheuttamista rajoitteista huolimatta. Hankkeen avulla koulutetaan vapaehtoisia toimijoita ja järjestetään esteettömiä musiikkitapahtumia.

Kuntoutus ja apuvälineet

Teimme aiheeseen liittyen pienimuotoisen kyselyn **”Musiikista voi taas nauttia”.** Keräsimme käyttäjäkokemuksia aiheista: mitä musiikki merkitsee, mitä apuvälineitä käyttää ja miten musiikin kuuntelu on muuttunut vai onko?

Tässä koottuja kokemuksia:

”Musiikki on minulle tärkeä osa elämääni. Kuuntelen musiikkia päivittäin radiosta useita tunteja. Silloin tällöin kuuntelen musiikkia CD-levyiltä, kaseteilta tai tv:stä. Sain viime syksynä 2019 uudet parempi tasoiset kuulokojeet. Välittömästi huomasin, että äänimaailma oli paljon laajempi ja sain paremmin selvää laulujensanoista. Ei tarvinnut pinnistellä kuullakseen laulujen sanat. Uusiin kojeisiin totutteleminen vei oman aikansa. Sain uusia kuuntelun apuvälineitä. Sain laitteen, joka tuo tv:n äänen suoraan kuulokojeisiin ja sitten sain laitteen, joka on pieni mikrofoni, joka voidaan laittaa radion tai CD-soittimen viereen ja se tuo äänet suoraan minun kuulolaitteisiini. Nämä apuvälineen ovat parantaneet huomattavasti musiikin kokemista. Toivon, että jatkossa voisin nauttia musiikista vielä monipuolisemmin esimerkiksi itse soittamalla tai laulamalla.”

”Musiikki on minulle tärkeää, pidän kevyestä kotimaisesta iskelmämusiikista. Herkkä kaunis musiikki saa minut kyynelehtimään. Pidän myös tanssimisesta, nuorempana tanssittiin paljon. Isoissa saleissa on hankaluuksia kuulla musiikkia, kun on kaiuttimet liian kovalla. Kun kaikuminen on kovaa, kuulolaitteita joutuu jatkuvasti säätelemään. Musiikin kuuntelu ei ole mielestäni muuttunut kuulovamman takia, kuuntelen edelleen paljon musiikkia. En edes muista miten totuin näihin kuulolaitteisiin, koska sain ensimmäiset vuonna 1989. Hyvin olen sopeutunut näihin, ei ole ollut mitään ongelmia kuulolaitteiden kanssa.”

”Luonnon äänet merkitsevät minulle musiikin ohella paljon. Jopa veden äänellä on monta kuvaavaa sanaa: solise, kupliva, liplattava, lirisevä, jylisevä, kohiseva, kirkas, kumea… Aistin pienistäkin asioista musiikkia. Kaikki äänihän värähtelee eri taajuuksilla. Tunnen, että joillakin taajuuksilla on selkeästi rauhoittava vaikutus.”

”Kauluskaiuttimet ovat tuoneet musiikin kuunteluun rentoutta ja laadukasta äänimaailmaa. Voin työskennellä ja tehdä samanaikaisesti muuta langattoman ominaisuuden vuoksi. Ei tarvitse enää olla kytkettynä tiettyyn laitteeseen johdoilla, vaan voin kodin sisäpuolella liikkua vapaasti huoneesta toiseen, kertoo musiikki- ja matalataajuusterapeutti Russ Palmer kokemuksistaan ja jatkaa: ”Vibraation lähde lähellä pään aluetta ei sovi

kaikille, vaan se voi aiheuttaa pahoinvointia. Siksi laitteita kannattaa sovittaa, ennen kuin sen ostaa.”

”Muutos musiikin kanssa koettiin, kun kuuroutumisen jälkeen äänimaailma taas avautui implanttileikkauksien jälkeen. Pitkäaikainen haaveeni toteutui: pystyin kuulemaan suomalaisten laulujen sanat selkeästi! Ja lähdin rohkeasti kokeilemaan miltä musiikki kuuluu uusin korvin baletissa ja oopperassa.

Kuulonäkövammaiselle erityisesti on hyötyä näkemisen ja kuulemisen tueksi erilaisista apuvälineistä. Haastattelin Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) kuntoutusohjaajaa samalla, kun otin kokeiluun Bellmanin kaulasilmukan ja Phonakin mallistosta Roger Selectin. Sairaalan kuntoutusohjaajan mukaan kuulofirmoilla ja kuulokojemerkeillä on olemassa lisäapuvälineitä, jotka uudistuvat lähes vuosittain. Puhutaan siis useista kymmenistä, ellei sadoista eri malleista ja laitteista. Sen vuoksi ymmärtääkin, ettei kaikesta ehditä tekemään kokeiluja tai edes esittelyjä. Mutta tähän olen koonnut vinkiksi ja tiedoksi muutamia:

Kuulolaitemerkkejä:

- Phonak
- Siemens
- Oticon
- Hansaton
- Bernafon
- Widex
- Starkey jne

Implanttimerkkejä:

- Cochlear
- MedEl
- ABC

Ja erilaisia kuulofirmoja, joiden sivuilta voi katsella apuvälineitä:

- Kuuloverkko / Audmet (Helsinki, Järvenpää, Hyvinkää, Tampere)
- Kuulo- ja apuvälinepalvelu (Lohja, Vantaa, Helsinki)
- Kuulotekniikka (Helsinki)
- Kuulohansa (Helsinki)
- Kuulopiiri (Helsinki)
- Audienta (Helsinki)
- GN Resound (Helsinki)
- Phonak / Sonova Finland Oy (Tampere)

Useimmat yrityksistä toimii valtakunnallisesti, joten sairaalat ja Kela tekevät paljon yhteistyötä heidän kanssaan. Yksittäiset henkilöt, joilla ei ole mahdollisuuksia saada maksusitoumusta kunnan tai Kelan kautta voi myös itsenäisesti asioita näiden yrityksien kanssa.

Erityisesti musiikin kuunteluun testasimme seuraavia laitteita:

TAIKOFON® FeelSound Playerin moniaistinen kuuntelukokemus ilahduttaa, auttaa keskittymään ja rauhoittaa. Äänisisältö valitaan älypuhelimesta, tabletista, MP3 soittimesta tai muusta musiikintoistolaitteesta joko Bluetooth-yhteydellä tai audiokaapelilla. Kuvassa harmaa huopakankainen tyyny sopii joka kodin sisustukseen.

https://www.taikofon.fi/

HUMU Flexound äänituntumasoitin mahdollistaa uudella tavalla tuntoaistin kuunteluun. Tummasävyinen tyyny lisää ergonomista mukavuutta, vaikka äänikirjan kuunteluun.

https://www.audienta.fi/product/flexound-humu-aanituntumasoitin/

Bellman Neckloop -kaulasilmukka

Kätevä apuväline kuunteluun MP3 -soittimeen, audiolaitteeseen, puhelimeen, tablettiin tai tietokoneelle. Puheluun voi vastata kesken musiikin kuuntelun ja etäyhteyksien aikana toimii kuulokkeiden sijasta. Lentomatkustuksessa myös oivallinen, koska ei tarvitse langattomia yhteyksiä luoda.

Bellman kaulainduktiosilmukka

Roger Pen ja Select

Kokonaisuus ryhmätilanteisiin, TV-kuunteluun, tietokoneelle tai muihin jokapäiväisiin tilanteisiin. Saatavilla erilaisina kokoonpanoina: kynämallinen vastaanotin/ mikrofoni, pieni lisälaite kojeeseen liitettynä tai kaulasilmukka sekä ryhmäkuunteluun pyöreä/ kulmikas lähetin/äänen vahvistin.

Roger -lisälaitteet kuunteluun

Kauluskaiuttimet

SoundWearin voi kytkeä sekä iPhone- että Android-puhelimiin bluetooth-yhteydellä ja Bosen omalla sovelluksella. Laite luo pään ympärille, hieman alaviistoon tavallaan kuin äänipilven. SoundWearia voi käyttää puheluissa hands-free-kuulokkeiden tavoin.

Kuvassa musiikkiterapeutti Russ Palmer kuuntelee musiikkia implanteilla kauluskaiuttimia.

Lue kokemus Tuntosarvi -lehdestä 6-7/2019

Lähdetietoja aiheesta muualla

- Musiikin hyvinvointivaikutukset

- TunneMusiikki -projektista tehty opinnäytetyö
- Musiikki muuttaa suklaan makua
- Kuurous ei estä nauttimasta musiikista

Muita kiinnostavia lähteitä

- https://taikusydan.turkuamk.fi/tietopankki/hankkeet/toimintarajoitteisuus/
- https://www.kansanterveys.fi/nako-kuulo/musiikki-tuo-kuurojen-asiat-esiin/#
- Musiikki kaikuu myös kuuroille korville - Bauer Media
- Lacy Hat CI | DEAFMETAL® kuulokorut